मध्यविन्दु नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्डः ०५ संख्याः०९ मितिः २०७८/०३/२५

भाग १

मध्यविन्दु नगरपालिका

मध्यविन्दु नगरपालिका शिक्षा ऐन, २०७८

नगरसभाबाट स्वीकृत मितिः २०७८/०३/२५
नगरप्रमुखबाट प्रमाणीकरण मितिः २०७८/०३/२७
राजपत्रमा प्रकाशित मितिः २०७८/०४/१२

नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहलाई प्राप्त शिक्षा सम्बन्धी अधिकार कार्यान्वयन गर्न मध्यविन्दु नगरपालिका क्षेत्र भित्र स्थापना हुने तथा स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका आधारभुत तथा माध्यमिक विद्यालयहरुको व्यवस्थापन सुधार गर्दै गुणस्तरीय शिक्षाको विकास गर्न वाञ्छनीय भएकोले नेपालको संविधानको धारा २२६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन ,२०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मध्यविन्दु नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :**

(क) यस ऐनको नाम "मध्यविन्दु नगरपालिका शिक्षा ऐन, २०७८" रहेको छ ।

(ख) यो ऐन मध्यविन्दु नगरपालिका क्षेत्रभर लागु हुनेछ ।

(ग) यो ऐन स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन पश्चात् लागू हुनेछ ।

२. **परिभाषा :**

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा ,

(१) "ऐन" भन्नाले मध्यविन्दु नगरपालिकाको शिक्षा ऐनलाई सम्झनुपर्छ ।

(२) "संघिय शिक्षा ऐन" भन्नाले संघिय संसदले बनाएको शिक्षा ऐनलाई सम्झनुपर्छ ।

(३) "प्रदेश शिक्षा ऐन" भन्नाले गण्डकी प्रदेशको संसदले बनाएको शिक्षा ऐनलाई सम्झनुपर्छ ।

(४) "नगरपालिका" भन्नाले नेपालको संविधान बमोजिम स्थापना भएको मध्यविन्दु नगरपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।

(५) "कार्यपालिका" भन्नाले मध्यविन्दु नगरपालिकाको कार्यपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।

(६) "विद्यालय शिक्षा" भन्नाले आधारभुत शिक्षा र माध्यमिक शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(७) "प्रारम्भिक बाल शिक्षा" भन्नाले चार वर्ष उमेर पुरा भई पाँच वर्ष उमेर पूरा नगरेका बालबालिकाका लागि दिइने शिक्षालाई सम्झनुपर्छ ।

(८) "आधारभुत शिक्षा" भन्नाले प्रारम्भिक बाल शिक्षा देखि कक्षा आठ सम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(९) "माध्यमिक शिक्षा" भन्नाले कक्षा नौ देखि कक्षा बाह्रसम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(१०) "विशेष शिक्षा" भन्नाले दृष्टिविहिन ,न्यून दृष्टियुक्त, बहिरा, सुस्तश्रवण,अटिजम बौद्धिक अपाङ्गता,सुस्त श्रवण वा अति अशक्त शारिरीक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई छुट्टै समुहमा राखी विशेष प्रकार र निश्चित माध्यमबाट दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(११) "समावेशी शिक्षा " भन्नाले देहायको शिक्षा सम्झनुपर्छ -

(क) दृष्टिविहिन, न्यून दृष्टियुक्त, बहिरा, सुस्त श्रवण, अटिजम,बौद्धिक,शारिरीक वा अन्य अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई नियमित शैक्षिक पद्दतिको अधिनमा रही दिइने शिक्षा ।

(ख) सामाजिक, आर्थिक वा भौगोलिक कारणले पछाडी पारिएका व्यक्तिलाई विभेदरहित वातावरणमा दिइने शिक्षा ।

मध्यविन्दु नगरपालिका

(१२) "प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा" भन्नाले प्राविधिक र व्यावसाहिक ज्ञान सीप तथा विषयवस्तु सिकाईको व्यवस्था गरी कक्षा नौ देखि कक्षा बाह्र सम्म दिइने शिक्षालाई सम्झनुपर्छ ।

(१३) "विद्यालय" भन्नाले सामुदायिक विद्यालय र संस्थागत विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(१४) "सामुदायिक विद्यालय" भन्नाले सरकारबाट नियमित रुपमा अनुदान पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृती प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(१५) "संस्थागत विद्यालय" भन्नाले सरकारबाट नियमित रुपमा अनुदान नपाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(१६) "प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र" खण्ड (७) बमोजिमको शिक्षा दिन खोलिएको प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र नर्सरी,किन्डर गार्डन र मन्टेश्वरी शिक्षा लगायतलाई सम्झनुपर्छ ।

(१७) "आधारभुत विद्यालय" भन्नाले खण्ड (८) बमोजिमको शिक्षा दिइने विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(१८) "माध्यमिक विद्यालय" भन्नाले खण्ड (८) र (९) वा खण्ड (९) बमोजिमको शिक्षा दिइने विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(१९) "धार्मिक विद्यालय" भन्नाले परम्परागत रुपमा चलिआएका गोन्पा,गुरुकुल आश्रम,मदरसा जस्ता धार्मिक विद्यालयहरुलाई सम्झनुपर्छ ।

(२०) "आवासीय विद्यालय" भन्नाले नेपाल सरकार ,प्रदेश सरकार वा नगरपालिकाबाट आवसीय विद्यालयको रुपमा अनुमति वा स्वीकृती प्राप्त गरेको विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(२१) "नमुना विद्यालय" भन्नाले नेपाल सरकार ,प्रदेश सरकार वा नगरपालिकाबाट नमुना विद्यालयको रुपमा अनुमति वा स्वीकृती प्राप्त गरेको विद्यालयलाई सम्झनुपर्छ ।

(२२) "मन्त्रालय"भन्नाले नेपाल सरकारको शिक्षा हेर्ने मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

(२३) "प्रदेश मन्त्रालय" भन्नाले गण्डकी प्रदेशको शिक्षा हेर्ने मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

(२४) "शिक्षक सेवा आयोग"भन्नाले संघिय शिक्षा ऐन बमोजिम गठन भएको शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको स्थायी नियुक्ति, बढुवाको लागि सिफारिस गर्ने आयोग सम्झनुपर्छ ।

(२५) "पाठयक्रम विकास केन्द्र"भन्नाले संघिय शिक्षा ऐन बमोजिम गठन भएको पाठयक्रम निर्माणका लागि जिम्मेवार निकाय सम्झनुपर्छ ।

(२६) "विद्यालय शिक्षक किताबखाना" भन्नाले संघिय शिक्षा ऐन बमोजिम गठन भएको विद्यालय शिक्षक किताबखाना सम्झनुपर्छ ।

(२७) "प्रमुख" भन्नाले मध्यविन्दु नगरपालिकाको प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ ।

मध्यबिन्दु नगरपालिका

(२८) "उपप्रमुख " भन्नाले मध्यविन्दु नगरपालिकाको उप प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ ।

(२९) "प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत" भन्नाले मध्यविन्दु नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतलाई सम्झनुपर्छ ।

(३०) "प्रमुख शिक्षा अधिकृत" भन्नाले मध्यविन्दु नगरपालिकाको शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाको प्रमुख वा प्रमुखको कामकाज गर्न तोकिएको कर्मचारीलाई सम्झनुपर्छ ।

(३१) "निरीक्षक" भन्नाले विद्यालयको निरीक्षण एवं सुपरीवेक्षण गर्न तोकिएको अधिकृत कर्मचारी लाई सम्झनुपर्छ ।

(३२) "प्रधानाध्यापक" भन्नाले विद्यालयको प्राज्ञिक एवं प्रशासनिक प्रमुखको रुपमा नियुक्ति भएको विद्यालयको प्रधानाध्यापकलाई सम्झनुपर्छ ।

(३३) "शिक्षक" भन्नाले विद्यालयको अध्यापक सम्झनुपर्छ र सो शब्दले प्रधानाध्यापकलाई समेत जनाउछ ।

(३४) "अभिभावक" भन्नाले विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक भनी विद्यालयको अभिलेखमा जनिएको व्यक्ति सम्झनुपर्छ र सो शब्दले विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन गर्ने प्रयोजनको लागि विद्यार्थी को बाबु वा आमा र बाजे वा बज्यै लाई जनाउछ ।

(३५) "कर्मचारी" भन्नाले विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक बाहेकका अन्य कर्मचारीलाई सम्झनुपर्छ ।

(३६) "माध्यमिक शिक्षा उत्तिर्ण परीक्षा" भन्नाले माध्यमिक तहको अन्त्यमा हुने परीक्षा सम्झनुपर्छ।

(३७) "आधारभुत शिक्षा उत्तिर्ण परीक्षा" भन्नाले आधारभुत तहको अन्त्यमा हुने परीक्षा सम्झनुपर्छ ।

(३८) "अनुमति" भन्नाले नेपाल सरकार वा नगरपालिकाले स्थायी स्वीकृति वा सहायता प्रदान गरी नसकेको कुनै तोकिएको ठाँउ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप गर्न दिइएको अस्थायी स्वीकृतिलाई सम्झनुपर्छ ।

(३९) "स्वीकृति" भन्नाले तोकिएको बमोजिमको शर्त पुरा गरेको विद्यालयलाई नेपाल सरकार वा नगरपालिकाले दिएको स्थायी स्वीकृतिलाई सम्झनुपर्छ ।

(४०) "शैक्षिक गुठी" भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नका लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्झनुपर्छ ।

(४१) "शैक्षिक सत्र" भन्नाले विद्यालयमा अध्ययन अध्यापन गराइने बार्षिक अवधि सम्झनुपर्छ ।

(४२) "शिक्षा समिति" भन्नाले यसै ऐन अनुसार गठन भएको नगर शिक्षा समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(४३) "व्यवस्थापन समिति" भन्नाले यसै ऐन बमोजिम विद्यालयहरुमा गठन हुने विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

मध्यविन्दु नगरपालिका

(४४) "परीक्षा समिति" भन्नाले आधारभुत शिक्षाको अन्त्यमा लिइने परीक्षा संचालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(४५) "शुल्क" भन्नाले तोकिए बमोजिमका विद्यालयले नियमाअनुसार विद्यार्थी संग लिन पाउने शुल्क सम्झनुपर्छ ।

(४६) "संविधान" भन्नाले नेपालको संविधान सम्झनुपर्छ ।

(४७) "स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन" भन्नाले संघिय संसदले जारी गरेको स्थानीय सरकार संचालन ऐन ,२०७४ सम्झनुपर्छ ।

(४८) "सभा" भन्नाले मध्यविन्दु नगरपालिकाको नगर सभालई सम्झनुपर्छ ।

(४९) "स्थानीय तह" भन्नाले नेपालको संविधान बमोजिम गठन भएका गाँउपालिका वा नगरपालिकालाई सम्झनुपर्छ।

(५०) "तोकिएको वा तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि वा मापदण्डमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ ।

३. विद्यालय खोल्न अनुमति लिनुपर्ने :

(१) नगरपालिका बाहेक अन्य कुनै नेपाली नागरिकले विद्यालय खोल्न, कक्षा थप र तह थप गर्न चाहेमा सम्बन्धित वडाको सिफारिस सहित तोकिएको ढाँचामा नगरपालिकामा निवेदन दिनु पर्नेछ । निवेदन दिदाँ संस्थागत विद्यालय खोल्न चाहनेले सो विद्यालय शैक्षिक गुठी वा सहकारी कुन रुपमा सञ्चालन गर्ने हो सो व्यहोरा समेत निवेदनमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा प्रमुख शिक्षा अधिकृतले सो निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गर्ने,गराउनेछ र जाँचबुझ गर्दा विद्यालय खोल्न अनुमति दिन मनासिव देखिएमा नगर शिक्षा समितिमा पेस गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम विद्यालयले तोकिएको शर्त बन्देज पालन तथा पुरा गरेमा नगर कार्यपालिकाले सो विद्यालय लाई अनुमति वा स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(४) यो दफा प्रारम्भ हुँदाका बखत कम्पनीको रुपमा सञ्चालनमा रहेका विद्यालयले चाहेमा कम्पनी खारेज गरी शैक्षिक गुठी वा सहकारी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्न नगरपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम निवेदन परेमा निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गर्दा विद्यालयको माग मनासिव देखिएमा माग बमोजिम नगर शिक्षा समितिले विद्यालय सञ्चालन गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछन ।

(६) उपदफा (२) र (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहायका विद्यालयलाई शैक्षिक गुठी वा सहकारीको रुपमा सञ्चालन गर्न अनुमति दिइने छैन ।

(क) सरकारी वा सार्वजनिक भवनमा सञ्चालन भएको विद्यालय ,

(ख) सरकारी वा सार्वजनिक जग्गामा भवन बनाई सञ्चालन भएका विद्यालय,

(ग) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले विद्यालयको नाममा भवन वा जग्गा दान दातव्य दिएकोमा सो भवनमा वा त्यस्तो जग्गामा भवन बनाइ सञ्चालन भएको विद्यालय,

(७). (क) शैक्षिक गुठीको रुपमा विद्यालय सञ्चालन गर्न चाहनेले शैक्षिक गुठी सम्बन्धी विधान बनाई नगरपालिकामा दर्ता गराउनुपर्नेछ ।

(ख) शैक्षिक गुठी, निजी वा सार्वजनिक गुठी दुई किसिमले दर्ता गर्न सकिनेछ ।

(ग) शैक्षिक गुठी, तथा सहकारी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(८) निजी स्रोतबाट प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र खोल्ने अनुमति वा स्वीकृती सम्बन्धी व्यवस्था उपदफा(१) बमोजिम हुनेछ ।

(९) सामाजिक परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले मुनाफा नलिने उद्देश्य राखी गुरुकुल, मदरसा, गुम्बा समेतका विद्यालय सञ्चालन गर्न चाहेमा तोकिएको प्रक्रिया पुरा गरी सार्वजनिक शैक्षिक गुठी अन्तरगत विद्यालय सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(१०) मातृभाषामा शिक्षा दिने विद्यालयको अनुमति सम्बन्धी व्यवस्था उपदफा (१) र (२) बमोजिम नै हुनेछ ।

(११) प्रचलित नेपाल कानुन बमोजिम स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरु यसै ऐन बमोजिम स्थापना भएको मानिनेछ ।

(१२) उपदफा (९) बमोजिम अनुमति वा स्वीकृती प्राप्त विद्यालयको सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४. विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारीक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दुर शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) नगरपालिकाले आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था गरी कुनै सामुदायिक विद्यालयमा विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, दुर तथा खुला शिक्षा सञ्चालनको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) विशेष शिक्षा र समावेशी शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था साधरण शिक्षा सरह हुनेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएतापनि विशेष शिक्षा तर्फ अध्ययनरत बालबालिकाको लागि पाठ्यक्रम , पाठ्यपुस्तक, सिकाई सहजीकरण प्रक्रिया र मुल्यांकन प्रणलीमा फरक व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

(४) नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार सामुदायिक सिकाइ केन्द्र मार्फत साक्षरोत्तर एवं निरन्तर शिक्षा लगायतका अन्य अनौपचारिक शैक्षिक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न अनुमति दिन सक्नेछ ।

(५) तोकिएको पुर्वाधार पूरा गरेको पाईएमा नगरपालिकाले कुनै संस्थागत विद्यालयलाई यस दफामा उल्लिखित कार्यक्रमहरु आफ्नै स्रोतमा संचालन गर्न अनुमति दिन सक्नेछ ।

(६) विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा र दुर तथा खुला शिक्षा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५. शिक्षाको प्रकार :

(१) विद्यालय शिक्षाको प्रकार देहाय बमोजिम हुनेछ

(अ) आधारभुत शिक्षा

(क) साधारण शिक्षा

(ख) परम्परागत धार्मिक शिक्षा

(आ) माध्यमिक शिक्षा

(क) साधारण शिक्षा

(ख) परम्परागत धार्मिक शिक्षा

(ग) प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा

६. शिक्षाको माध्यम :

(१) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा, अंग्रेजी भाषा वा दुवै भाषा हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहायको अवस्थामा शिक्षाको माध्यम देहाय बमोजिम हुन सक्नेछ :-

(क) आधारभुत तहको प्रारम्भिक बाल शिक्षादेखि कक्षा ५ सम्म विद्यार्थीलाई मातृभाषामा शिक्षा दिन सकिनेछ ।

(ख) गैर नेपाली नागरिकले विद्यालयमा अध्ययन गर्दा निजले चाहेमा अनिवार्य नेपाली विषयको सट्टा अन्य कुनै भाषा विषय अध्यपन गर्न सक्नेछ र सो सम्बन्धी व्यवस्था नगरपालिकाको समन्वयमा विद्यालयले मिलाउनु पर्नेछ ।

(ग) भाषा विषयमा अध्यापन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सोही भाषा हुनेछ ।

७. विद्यालयको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक :

(१) विद्यालयले संघिय सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाबाट स्वीकृत पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र अन्य सन्दर्भ सामग्री लागु गर्नुपर्नेछ ।

(२) पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघिय कानुन, प्रदेश कानुनमा व्यवस्था भए बमोजिम वा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

मध्यबिन्दु नगरपालिका

८. नगर शिक्षा समितिको गठन,काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बैठक सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) नगरपालिकामा देहाय बमोजिमको एक शिक्षा समिति रहनेछ :

(क) नगर प्रमुख - अध्यक्ष

(ख) नगरउपप्रमुख - सदस्य

(ग) नगरपालिकाको सामाजिक विकास समितिको संयोजक १ जना - सदस्य

(घ) नगरकार्यपालिकाका सदस्यहरु मध्येबाट कम्तिमा १ जना महिला वा दलित महिला सदस्यहरुसहित कार्यपालिकाले तोकेएको २ जना सदस्यहरु- सदस्य

(ङ) प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत - सदस्य

(च) सामुदायिक विद्यालयको प्रधानाध्यापक तथा शिक्षकहरु मध्येबाट १० वर्ष स्थायी सेवा अवधि भएका कम्तिमा एक जना महिला पर्ने गरी शिक्षा समितिले मनोनित गरेका शिक्षकहरु २ जना - सदस्य

(छ) सामुदायिक विद्यालयका व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरु मध्येबाट शिक्षा समितिले मनोनित गरेको प्रतिनिधि एक जना - सदस्य

(ज) नेपाल शिक्षक महासंघ नगरसमितिको अध्यक्ष र सचिव गरी २ जना - सदस्य

(झ) निजि तथा संस्थागत विद्यालयहरुको आधिकारीक संगठनहरुको सिफारिसमा नगरप्रमुखबाट मनोनित प्रतिनिधि २ जना - सदस्य

(ञ) नगरभित्रका शिक्षाप्रेमी वा शिक्षाविद वा समाज सेवी बुद्धिजिवी मध्येबाट नगरप्रमुखले मनोनित गरेका प्रतिनिधि १ जना - सदस्य

(ट) प्रमुख शिक्षा अधिकृत - सदस्य सचिव

(२) शिक्षा समितिको बैठकमा नगर बाल संजालका २ जना छात्रा/छात्र लाई आमन्त्रित सदस्यको रुपमा बोलाउन सकिने छ ।

(३) शिक्षा समितिको बैठक भत्ता नगरपालिकाको प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ ।

(४) बैठक संचालनको लागि कम्तीमा ५०% सदस्यको उपस्थिती आवश्यक पर्नेछ भने बैठकको निर्णय बहुमतको आधारमा हुनेछ ।

(५) मनोनित सदस्यको पदावधी मनोनित गरेको मितिले २ वर्षको हुनेछ ।

मध्यबिन्दु नगरपालिका

(६) शिक्षा समितिको काम ,कर्तव्य र अधिकार : संघिय तथा प्रादेशिक शिक्षा ऐन तथा नियमावलीमा लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त शिक्षा समितिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछनः

(क) शिक्षा शाखाबाट पेश भएको शैक्षिक योजना माथि छलफल गरी स्वीकृतिको लागी कार्यपालिकामा पेश गर्ने ,

(ख) नगरपालिकामा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्न तथा शिक्षाको गुणस्तर बृद्धि गर्न शिक्षा शाखा मार्फत पेश भएको कार्ययोजना माथि छलफल गरी आवश्यक देखिएमा परिमार्जन सहित स्वीकृत गर्ने,

(ग) नेपाल सरकारको स्वीकृत नीति र निर्देशन अनुरुप विशेष शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दुर शिक्षा तथा खुला शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था गर्ने,

(घ) विद्यालयको सम्पत्तिको सुरक्षा गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने,

(ङ) शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थी कल्याणको लागि स्वीकृत शिक्षा योजना बमोजिम आवश्यक कार्यक्रम बनाउने,

(च) विद्यालयलाई आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने तथा त्यस्तो सहायताको लागि सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने,

(छ) विद्यालयको विकासको लागि सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रमलाई सहयोग गर्ने,

(ज) विद्यालयको लेखापरीक्षण सम्बन्धमा लेखापरीक्षकले दिएको प्रतिवेदन अनुसार आवश्यक कारबाही गर्ने, गराउने,

(झ) विद्यालयलाई आर्थिक रुपमा आत्मनिर्भर बनाउन योजना बनाई कार्य गर्ने,

(ञ) विद्यालय बन्द गर्न सिफारिस गर्ने,

(ट) शैक्षिक क्यालेण्डर बनाई विद्यालय सञ्चालन गर्न शिक्षा शाखा मार्फत व्यवस्थापन समितिलाई निर्देशन दिने,

(ठ) नगर स्तरीय खेलकुद, स्काउट तथा साँस्कृतिक कार्यक्रमको सञ्चालन तथा विकासको लागि आर्थिक स्रोत जुटाउने र प्राप्त रकम खर्च गर्न शिक्षा शाखालाई निर्देशन दिने,

(ड) आवासीय विद्यालयका विद्यार्थीका लागि खाना तथा पौष्टिक आहारको गुणस्तर तोक्ने ।

(ढ) नगरकार्यपालिका तथा नगर सभाबाट स्वीकृत शिक्षा योजना र मापदण्ड भित्र रही आवश्यक निर्देशन दिने।

(ण) विद्यालयले कायम गर्नु पर्ने न्युनतम सरसफाई तथा शौचालयको मापदण्ड तोक्ने ।

मध्यबिन्दु नगरपालिका

(त) नगर क्षेत्र भित्र विशेष आवश्यकता भएका बालबालिकाको तथ्यांक संकलन गरी उनीहरुका लागि विद्यालय व्यवस्थापन गर्न आधार तयार पार्ने र सोही अनुसारको पठनपाठन व्यवस्था मिलाउने,

(थ) वद्यालय सुधार तथा विकासका लागि नीति निर्देशन गर्ने,

(द) विद्यालय निरीक्षक, स्रोत व्यक्तिले विद्यालय निरीक्षण र अनुगमन गरी दिइएको प्रतिवेदन को अध्ययन तथा कार्यान्वयन गर्ने,

(ध) मापदण्डहरु बनाइ विद्यालय एकीकरण, कक्षा घटाउने र विद्यार्थी संख्याको आधारमा दरबन्दी मिलानको लागि कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने,

(न) कार्य सम्पादनका आधारमा शिक्षक तथा शिक्षाका सरोकारवालाहरुलाई पुरस्कारको लागि सिफारिस गर्ने ।

(प) विद्यालयहरुको वर्गिकरण, संस्थागत विद्यालयको शुल्क निर्धारण र छात्रवृत्ति व्यवस्थापन सम्बन्धमा संघिय शिक्षा ऐन तथा नियमावलीहरुको आधारमा मापदण्डहरु बनाई कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने।

(फ) नगर क्षेत्र भित्रका विद्यालयहरुमा अस्थाई करार शिक्षक नियुक्तिका लागि मापदण्डहरु निर्धारण गरी कार्यान्वयनका लागि नगर कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने ।

(ब) आफ्नो सेवा क्षेत्रभित्रका शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको विवरण अद्यावधिक गराउने, रिक्त दरबन्दीमा स्थायी नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्न शिक्षक सेवा आयोगमा विस्तृत विवरण सहितको माग पेश गर्न लगाउने,

(भ) कुनै शिक्षक वा कर्मचारीलाई यस ऐन बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समितिले कारवाही गर्न अधिकार नभएको विषयमा कारबाहीका लागि समितिको रायसहितको प्रतिवेदन प्राप्त भएमा समितिले आवश्यक छानविन गरि मनासिव सफाइको अवसर दिई सो उपर कारवाही गर्ने गराउने,

(म) नगरपालिकाको शैक्षिक क्यालेण्डर निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न लगाउने,

(य) विद्यालय नक्साङ्कन तथा समायोजन सम्बन्धी कार्य गर्ने,

(र) नगर शिक्षा समितिको अन्य काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

९. शिक्षा समितिको बैठक :

(१) नगर शिक्षा समितिको बैठक सामान्यतया दुई महिनामा एकपटक बस्नेछ । तर आवश्यक परेमा सो भन्दा अगावै समेत बस्न सक्नेछ ।

(२) समितिका अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले बैठक बोलाउनेछ ।

(३) बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समितिले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।

१०. परीक्षाको सञ्चालन र व्यवस्थापन :

(१) माध्यमिक शिक्षाको कक्षा दश र माध्यमिक तहको अन्त्यमा हुने परीक्षा सञ्चालन संघीय शिक्षा ऐन बमोजिम हुनेछ ।

(२) आधारभुत तह (कक्षा-८) को परीक्षा नगरपालिकाले सञ्चालन गर्नेछ ।

(३) आधारभुत तह (कक्षा-८) परीक्षा समिति : आधारभुत तह (कक्षा-८) परीक्षाको सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा नतिजा विश्लेषण समेतको कार्य गर्न देहाय बमोजिमको आधारभुत तह (कक्षा-८) परीक्षा समिति हुनेछ ।

(क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - अध्यक्ष

(ख) सामाजिक विकास समितिका संयोजक १ जना - सदस्य

(ग) कक्षा ८ वा सो भन्दा माथिका कक्षाहरु संचालन भएका सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापक /शिक्षकहरु/विद्यालय तह नगर स्तरीय परीक्षा समिति संयोजक मध्येबाट कम्तीमा १ जना महिला रहने गरी प्रमुख शिक्षा अधिकृतबाट मनोनित ३ जना - सदस्य

(घ) कक्षा ८ वा सो भन्दा माथिका कक्षाहरु संचालन भएका संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापक मध्येबाट प्रमुख शिक्षा अधिकृतबाट मनोनित २ जना - सदस्य

(ङ) शिक्षा अधिकृत/स्रोत व्यक्ति - सदस्य

(च) प्रमुख शिक्षा अधिकृत -सदस्य सचिव

(४) समितिको मनोनित सदस्यको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ ।

(५) परीक्षा समितिले विषय विशेषज्ञ वा कुनै कर्मचारीलाई बैठकमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(६) परीक्षा समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(७) आधारभुत तह (कक्षा-८) परीक्षा समितिको काम,कर्तव्य तथा अधिकार देहायबमोजिम हुनेछन :

(क) परीक्षा परिचालन सम्बन्धमा नीति निर्धारण गर्ने ।

(ख) नगरपालिकाले तोकेको न्यूनतम शैक्षिकस्तर कायम गरेका विद्यालयलाई आफ्नो विद्यालयको परीक्षा आफैं वा समूहगत रुपमा सञ्चालन गर्न अनुमति दिने,

(ग) परीक्षा केन्द्र तोक्ने र केन्द्रध्यक्ष नियुक्ति गर्ने,

(घ) प्रश्नपत्र निर्माण, उत्तरकुञ्जिका निर्माण, उत्तरपुस्तिका परीक्षण तथा सम्परीक्षण गराउने,

(ङ) विद्यालयहरुलाई समूहमा विभाजन गरी परीक्षा सञ्चालन गर्ने,

(च) परीक्षाफल प्रकाशित गराउने तथा उत्तीर्ण परीक्षार्थीहरुलाई प्रमाणपत्र दिने,

(छ) परीक्षा शुल्क तथा परीक्षा सम्बन्धी काममा संलग्न व्यक्तिको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने,

(ज) कुनै परीक्षा केन्द्रमा अनियमितता भएमा आवश्यकता अनुसार परीक्षा बदर गरी पुनः परीक्षा गराउने वा त्यस्तो परीक्षा केन्द्र बन्द गर्ने,

(झ) दैवीप्रकोप वा अन्य कुनै कारणबाट निर्धारित समयमा परीक्षा संचालन गर्न वा परीक्षाफल प्रकाशित गर्न बाधा पर्न गएमा तुरुन्तै आवश्यक निर्णय लिने,

(ञ) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा नगरपालिकाले तोके बमोजिमको अन्य कार्य गर्ने ।

(ट) परीक्षा समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकारहरुमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार कुनै उपसमिति वा कार्यटोली वा कुनै अधिकृत कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

११. नगर शिक्षा कोष :

(१) नगरपालिकामा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न, विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी तथा अभिभावकहरुलाई प्रोत्साहन तालिम तथा क्षमता विकासका कार्य गर्न तथा आधारभुत तह (कक्षा-८) परीक्षा सञ्चालनमा सहयोग पुर्याउन नगरपालिकामा एक नगर शिक्षा कोष रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरु रहनेछन् :

(क) नगरपालिकाबाट प्राप्त अनुदान रकम,

(ख) संस्थागत विद्यालयबाट प्राप्त तोकिए बमोजिमको रकम,

(ग) शिक्षा समिति तथा परीक्षा समितिको निर्णयानुसार प्राप्त हुने रकम,

(घ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) कोषको सञ्चालन, व्यवस्थापन र परिचालन शिक्षा समितिको निर्णयानुसार हुनेछ ।

१२. विद्यालय व्यवस्थापन समिति :

(१) सामुदायिक विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरु रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ :

(क) विद्यालयका अभिभावकहरुले अभिभावक भेलाबाट छानी पठाएका कम्तीमा

२ जना महिला रहने गरी ४ जना - सदस्य

(ख) विद्यालय रहेको सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष वा वडा समितिका सदस्यहरु

मध्येबाट सो वडा समितिले तोकेको सदस्य - सदस्य

(ग) विद्यालयका संस्थापक, स्थानीय बुद्धिजीवी, समाजसेवी, शिक्षाप्रेमी, विद्यालयलाई निरन्तर सहयोग गर्ने वा विद्यालयलाई पाँच लाख वा सोभन्दा बढी नगद वा जिन्सी सहयोग गरेका अभिभावकहरुमध्येबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको एक जना महिला सहित दुई जना - सदस्य

(घ) विद्यालयका शिक्षकहरुले आफूहरुमध्येबाट छानी पठाएको एक जना शिक्षक प्रतिनिधि - सदस्य

(ङ) विद्यालयका प्रधानाध्यापक - सदस्य सचिव

(२) उपदफा १ (क) (ख) (ग) बाट प्रतिनिधित्व गर्ने सदस्य मध्येबाट (क) (ख) (ग) का सदस्यहरुले विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष चयन गर्नेछन र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष छनौट नभए सम्मका लागि सो समितिका जेष्ठ सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्ने छ । १ महिना सम्म पनि अध्यक्ष चयन हुन नसकेको अवस्थामा मा नियम १ को खण्ड (क) ख) (ग) बमोजिमका सदस्यहरु मध्येबाट नगर शिक्षा समितिले अध्यक्षको चयन गर्नेछ ।

(३) विशेष शिक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा कम्तीमा पचास प्रतिशत सदस्यहरु अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका अभिभावकहरु र समावेशी वा स्रोत कक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा कम्तीमा एक जना सदस्य अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका अभिभावक रहनेछन् ।

(४) प्राविधिक र व्यावसायिक विषयमा अध्यापन गराउने माध्यमिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा उद्योग तथा वाणिज्य संघका एक जना प्रतिनिधि सदस्य रहनेछन् ।

(५) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको वैठकमा शिक्षक अभिभावक संघको अध्यक्ष तथा बाल क्लबका प्रतिनिधिलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ । बैठकमा बाल क्लबका प्रतिनिधिहरुले राखेको दृष्टिकोण निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

(६) शिक्षा अधिकृत र स्रोत व्यक्ति आमन्त्रित सदस्यको रुपमा रहने छन् ।

(७) व्यवस्थापन समितिको पदावधि ३ वर्षको हुनेछ ।

(८) कुनै विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले तोकिएको जिम्मेवारी पूरा गर्न नसकेमा सो कारण खुलाई नगरपालिकाले त्यस्तो समिति विघटन गर्न सक्ने छ । तर त्यसरी विघटन गर्नु अघि विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मनासिब मौका दिनु पर्नेछ ।

(९) सामुदायिक विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको काम,कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(१०) यो ऐन लागु हुनु भन्दा अगाडी गठन भएका विद्यालय व्यवस्थापन समिति यसै ऐन बमोजिम गठन भएको मानिनेछ ।

१३. संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति सम्बन्धि व्यवस्था :

(१) संस्थागत विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ जसको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) विद्यालयका संस्थापक वा लगानी कर्ताहरु मध्येबाट विद्यालयको सिफारिसमा प्रमुख शिक्षा अधिकृतले मनोनित गरेको व्यक्ति - अध्यक्ष

(ख) सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष वा समितिले तोकेको वडा सदस्य - सदस्य

(ग) अभिभावकहरु मध्येबाट एक जना महिलासमेत पर्ने गरी विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको दुई जना - सदस्य

(घ) नगर शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाको प्रतिनिधि - सदस्य

(ङ) सम्बन्धित विद्यालयका शिक्षकहरुले आफूहरुमध्येबाट छानी पठाएको एक जना - सदस्य

(च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक -सदस्य सचिव

१४. विद्यालय व्यवथापन समिति विघटन गर्न सकिने :

(१) देहायको अवस्था वा तोकिएको जिम्मेवारी पूरा गर्न नसकेमा सोको कारण खुलाई नगर शिक्षा शाखाको सिफारिसमा नगर शिक्षा समितिले विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई विघटन गर्न सक्नेछ :

(क) विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना गरेमा,

(ख) विद्यालयको शैक्षिक वातावरण खलबल्याएमा,

(ग) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा नगरपालिकाको नीति विपरित काम गरेमा,

(घ) विद्यालयको व्यवस्थापन सन्तोषजनक रुपमा गर्न नसकेमा वा

(ङ) सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीले दिएको निर्देशनको पालन नगरेमा । तर त्यसरी विघटन गर्नुअघि विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मनासिब मौका दिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन भएपछि अर्को विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्म वा अन्य कुनै कारणले विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्म दफा १२ अनुसार नगर शिक्षा समितिले एक अस्थायी विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सक्नेछ । उक्त समितिको म्याद बढीमा ६ महिनाको हुनेछ ।

१५. शिक्षक अभिभावक संघ सम्बन्धि व्यवस्था :

मध्यबिन्दु नगरपालिका

(१) सामुदायिक विद्यालयका सम्पूर्ण शिक्षक तथा अभिभावक रहेको एक शिक्षक अभिभावक संघ रहनेछ ।

(२) व्यवस्थापन समितिले अभिभावकहरुको भेला गराई सो समितिको अध्यक्ष, प्रधानाध्यापक तथा कम्तिमा एक जना शिक्षक र अभिभावक समेत रहने गरी बढीमा एघार सदस्यीय शिक्षक-अभिभावक संघको कार्यकारी समिति गठन गर्नुपर्ने छ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम गठित कार्यकारी समितिका सदस्यको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ ।

(४) उपनियम (२) बमोजिमको कार्यकारी समितिको बैठक तिन महिनामा कम्तिमा एकपटक बस्नेछ र सो समितिको अन्य कार्यविधि कार्यकारी समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(५) संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले यस नियम बमोजिम शिक्षक-अभिभावक संघको कार्यकारी समिति गठन गर्दा सात सदस्यमा नघटाई गर्नुपर्ने छ ।

(६) शिक्षक अभिभावक संघ को अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१६. प्रमुख शिक्षा अधिकृत सम्बन्धि व्यवस्था :

(१) नगरपालिका अन्तरगतका शिक्षा सम्बन्धि कार्यक्रम व्यवस्थापन गर्न र शैक्षिक प्रशासन संचालन गर्न १ प्रमुख शिक्षा अधिकृत रहने छन् जसको काम कर्तव्य र अधिकार तपशिल अनुसार हुनेछ;

(क) नगर स्तरीय शिक्षा योजना तर्जुमा गरि नगर कार्यपालिकामा पेश गर्ने,

(ख) नगरपालिका तथा नगर शिक्षा समिति बाट शिक्षा तथा शैक्षिक विकासका लागि पारित नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने तथा प्राप्त निर्देशन पालना गर्ने,

(ग) विद्यालय तथा शैक्षिक निकायको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गर्ने गराउने,

(घ) नगर कार्यपालिका, नगर शिक्षा समिति र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाइ शैक्षिक विकासका लागि आवश्यक सुझाव तथा परामर्श दिने,

(ङ) शिक्षकको कार्यसम्पादन मुल्यांकन गर्ने,

(च) नगर शिक्षा समितिमा सदस्य सचिवको रुपमा भूमिका निर्वाह गर्ने,

(छ) विषयविज्ञको सुची (Roster) तयार गर्ने,

(ज) प्रमुख शिक्षा अधिकृतको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछन ।

१७. प्रधानाध्यापक सम्बन्धी व्यवस्था :

प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालयको प्राज्ञिक तथा प्रशासकीय प्रमुखको रुपमा काम गर्न स्वीकृत दरबन्दीमा नबढ्ने गरी एक प्रधानाध्यापक पद रहनेछ ।

(१) सामुदायिक विद्यालयको प्रधानाध्यापक पदमा नियुक्ति गर्दा आधारभूत तह (०-५) सम्मका लागि न्युनतम + २ वा सो सरहको शैक्षिक योग्यता पुरा भएको प्राथमिक तहको स्थायी शिक्षक

भइ कम्तीमा ५ शैक्षिक वर्षको सेवा अनुभव भएको वरिष्ठ शिक्षक, आधारभुत तह (०-८) का लागि स्नातक तह उत्तीर्ण शैक्षिक योग्यता भई निम्न माध्यमिक तहमा स्थायी शिक्षक वा प्राथमिक द्वितीय श्रेणीको स्थायी शिक्षक भइ कम्तीमा ५ शैक्षिक वर्षको सेवा अनुभव भएको वरिष्ठ शिक्षक तथा माध्यमिक तहका लागि स्नातकोत्तर तहको शैक्षिक योग्यता पुरा भएको माध्यमिक तहमा स्थायी वा सुरु स्थायी नियुक्ति निम्न माध्यमिक तहको द्धितीय श्रेणीमा भएका शिक्षकहरु मध्येबाट कम्तीमा ५ शैक्षिक वर्षको सेवा अनुभव भएको वरिष्ठतम शिक्षकहरु मध्येबाट नियुक्ति गरिने छ।

(२) नगरपालिका भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरुमा उपदफा (१) अनुसारको योग्यता पुगेका शिक्षकहरु नभएमा नगरपालिका भित्र रहेका जुनसुकै विद्यालयहरुबाट पनि उपदफा (१) बमोजिमको योग्यता पुगेका शिक्षकहरुलाइ प्रधानाध्यापक पदमा नियुक्ति गरी खटाउन सकिनेछ । तर यसरी प्रधानाध्यापक नियुक्ति गरी फरक विद्यालयहरुमा खटाउदाँ साविक विद्यालयमा नगर भित्रको स्वीकृत दरबन्दी वा अनुदान कोटाबाट शिक्षक व्यवस्थापन गर्न नसकिने अवस्था भएमा संघिय सरकार बाट दरबन्दी प्राप्त नहुँदा सम्म नगरपालिका स्रोतबाट शिक्षक व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।

(३) सामुदायिक विद्यालयहरुमा उपदफा (१) र (२) अनुसारका शिक्षकहरु उपलब्ध नभएमा सम्बन्धित तहमा उपदफा (१) अनुसारको शैक्षिक योग्यता र सेवा अनुभव भइ स्वीकृत दरबन्दी तथा राहत अनुदान कोटामा अस्थायी/करार नियुक्ती भएका शिक्षकहरुलाई पनि प्रधानाध्यापक पदमा अर्को व्यवस्था नभएसम्मका लागी नियुक्ती गर्न सकिनेछ ।

(४) सामुदायिक विद्यालयमा प्रधानाध्यापक नियुक्तिको लागि विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा नगर शिक्षा समितिको निर्णय बाट गरिनेछ । तर विद्यालय व्यवस्थापन समितिले प्रधानाध्यापक रिक्त भएको ६० दिन भित्रसम्म पनि प्रधानाध्यापकको सिफारिस गर्न नसकेमा नगर शिक्षा समितिले आवश्यकता र औचित्यताका आधारमा प्रधानाध्यापक नियुक्त गर्न सक्नेछ। प्रधानाध्यापक पदमा नियुक्ति गर्दा सम्बन्धित शिक्षकबाट विद्यालय विकास प्रस्ताव तयार गर्न लगाई कार्य सम्पादन करार सम्झौता गरी प्रमुख शिक्षा अधिकृतले नियुक्ति दिनु पर्नेछ।

(५) प्रधानाध्यापकको पदावधि ५ वर्षको हुनेछ र निज बढीमा २ कार्यकालसम्म सो पदमा नियुक्ति हुन सक्नेछ ।

(६) सामुदायिक विद्यालयमा प्रधानाध्यापक नियुक्ति सम्बन्धी थप प्रक्रिया तथा प्रधानाध्यापक पदको काम, कर्तव्य अधिकारहरु तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(७) संस्थागत विद्यालयहरुको प्रधानाध्यापक नियुक्ति तथा काम कर्तव्य र अधिकार विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार हुनेछ ।

१८. सामुदायिक विद्यालयमा सहायक प्रधानाध्यापक सम्बन्धि व्यवस्था :

सामुदायिक विद्यालयमा सहायक प्रधानाध्यापक सम्बन्धि व्यवस्था, नियुक्ति तथा काम कर्तव्य र अधिकार विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णयबाट तोक्न सकिनेछ ।

१९. विद्यालय कोष :

(१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय कोष हुनेछ, जसमा देहायका रकमहरु रहने छनः

(क) संघिय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ख) शुल्क तथा सहयोग रकम,

(ग) चन्दा वा दान दातव्य बाट प्राप्त रकम,

(घ) अन्य श्रोतवाट प्राप्त रकम,

(२) विद्यालय कोषको संचालन तथा व्यवस्थापन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२०. विद्यालयको सम्पत्ति :

(१) विद्यालयको नाममा रहेको चल-अचल सम्पत्तिको सुरक्षा गर्ने प्रमुख दायित्व विद्यालय व्यवस्थापन समिति र पदीय दायित्व प्रधानाध्यापकको हुनेछ ।

(२) सामुदायिक विद्यालयको चल-अचल सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा रहनेछ। सो सामुदायिक विद्यालयको हक भोगमा रहेको सम्पत्ति मानिनेछ । यस ऐन बमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको वा समायोजन गरिएको सामुदायिक विद्यालयमा गाभिएको वा समायोजन गरिएको सामुदायिक विद्यालयको चल -अचल सम्पत्तिको व्यवस्थापन नगरपालिकाले गर्नेछ ।

(३) शैक्षिक गुठी तथा सहकारीको रुपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको चल-अचल सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा रहनेछ ।त्यस्तो विद्यालयको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ र यो सम्पत्तिको स्वरुप नगरपालिकाको स्वीकृती विना परिवर्तन हुने छैन ।

(४) कम्पनीको रुपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति कम्पनीको नाममा रहनेछ ।

(५) संस्थागत विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा संघ/संस्थासँग दान दातव्यको रुपमा कुनै किसिमको चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि नगर शिक्षा समितिको स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको सम्पत्ति नगरपालिकाको स्वीकृति बेगर सट्टापट्टा र बेचबिखन गर्न पाइने छैन ।

(७) विद्यालयको सम्पत्ति संरक्षण सम्बन्धि व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२१. विद्यालयको वर्गीकरण : विद्यालयहरुलाई तोकिएको आधारमा वर्गीकरण गरिनेछ ।

२२. निः शुल्क शिक्षा तथा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाले निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सामुदायिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै संघ संस्था वा अभिभावकले आफ्नो इच्छाले सामुदायिक विद्यालयलाई दिएको दान, उपहार, चन्दा वा सहयोग लिन सकिनेछ ।

(३) सबै बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा निःशुल्क र अनिवार्य तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा निःशुल्क प्रदान गर्नको लागि आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ ।

(४) दृष्टिविहीन बालबालिकालाई ब्रेललिपि तथा बहिरा तथा स्वर वा बोलाइ सम्बन्धी अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई साङ्केतिक भाषाको माध्यमबाट निःशुल्क प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

(५) विद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा एक पटक भर्ना शुल्क लिइसकेपछि पुनः सोही विद्यालयको अर्को कक्षामा भर्ना गर्नको लागि भर्ना शुल्क लिन पाउने छैन ।

(६) विद्यालयले विद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत गर्नका लागि विद्यार्थीसँग कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(७) संस्थागत विद्यालयले लिन पाउने तोकिए बमोजिमको शुल्क नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराई निर्धारण गर्नु पर्नेछ । यसरी शुल्क निर्धारणको स्वीकृति दिँदा विद्यालयले उपलब्ध गराएको सुविधाको आधारमा दिइने छ ।

(८) संस्थागत विद्यालयले लिन पाउने शुल्क तथा शुल्क निर्धारणका आधारहरु लगायत अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(९) कुनै विद्यालयले यस ऐन तथा यस अन्तरगत बनेका नियमावली, निर्देशिका कार्यविधि वा मापदण्ड विपरित कुनै शुल्क लिएमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो शुल्क सम्बन्धित विद्यालयबाट फिर्ता गर्न लगाउनु पर्छ ।

(१०) यस ऐन विपरीत शुल्क लिने विद्यालयलाई नगरपालिकाले पचास हजार रुपैँयासम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

२३. विद्यार्थी प्रोत्साहन तथा छात्रवृत्ति सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा नगरपालिकाले सामुदायिक विद्यालयमा भर्ना हुने विद्यार्थीलाई तोकिए बमोजिम छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कूल विद्यार्थी संख्याको कम्तीमा दश प्रतिशतमा नघट्ने गरी तोकिए बमोजिम विपन्न तथा गरिब, महिला, जनजाति ,दलित, अपाङ्गता भएका, द्वन्द्वपिडीत,शहिद परिवारका बालबालिका,मधेसी मुलका बालबालिका र जेहेन्दार विद्यार्थीलाइ निःशुल्क छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(३) विद्यालयमा छात्रवृत्ति वितरणलाई व्यवस्थित गर्न तोकिए बमोजिमको छात्रवृत्ति वितरण समिति रहनेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम छात्रवृत्तिका लागि विद्यार्थी छनोट गर्ने आधारहरु तथा प्रक्रिया सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२४. बालबालिकालाई अनिवार्य रुपमा विद्यालयमा पठाउनुपर्ने :

(१) सबै अभिभावकले चार वर्ष पूरा भएका बालबालिकालाई प्रारम्भिक बाल शिक्षा र पाँच वर्ष पूरा भएका बालबालिकालाई आधारभूत शिक्षाका लागि अनिवार्य रुपमा विद्यालय पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम आफ्नो क्षेत्रभित्रका बालबालिकालाई विद्यालय पठाए नपठाएको सम्बन्धमा नगर शिक्षा समिति, सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष, प्रमुख शिक्षा अधिकृत, शिक्षा अधिकृत तथा सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीले अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(३) कुनै अभिभावकले उपदफा (१) बमोजिम बालबालिकालाई विद्यालयमा पठाएको नदेखिएमा त्यस्तो अभिभावकलाई सम्झाई बुझाई, विशेष सहयोग तथा प्रेरित गरी त्यस्ता बालबालिकालाई विद्यालयमा पठाउन लगाउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम सम्झाई, बुझाई गर्दा समेत बालबालिकालाई विद्यालय नपठाउने अभिभावकलाई नगरपालिकाबाट उपलब्ध गराउने सेवा सुविधाबाट वञ्चित गर्न सकिनेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम विद्यालयमा भर्ना भएका विद्यार्थीलाई विद्यालयले निःशुल्क अध्ययन गराउनु पर्नेछ ।

(६) विद्यालय जाने उमेर समूहका बालबालिकालाई अनिवार्य रुपमा विद्यालयमा भर्ना गर्न विद्यार्थी भर्ना अभियान तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी लागू गर्ने दायित्व शिक्षा समितिको हुनेछ ।

२५. विद्यालय खोल्न, कक्षा थप गर्न, नाम परिवर्तनगर्न, सार्न, गाभ्न, समायोजन गर्न, कक्षा वा तह घटाउन वा बन्द गर्न सक्ने :

(१) नगरपालिकाले नगर शिक्षा समितिको सिफारिस लिई कुनै ठाँउमा विद्यालय खोल्न, कक्षा थप गरी सञ्चालन गर्ने अनुमति दिन, विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्न, सञ्चालन भइरहेको कुनै विद्यालयलाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न, दुई वा सोभन्दा बढी विद्यालय गाभी एउटा विद्यालय कायम गर्न , एउटा विद्यालयलाई अर्को विद्यालयमा समायोजन गर्न कुनै विद्यालयको तह वा कक्षा घटाउन वा बन्द गर्न सक्नेछ ।

(२) विद्यालय खोल्ने, कक्षा थप गर्ने ,नाम परिवर्तन गर्ने, सार्ने, गाभ्ने, समायोजन गर्ने, कक्षा वा तह घटाउने वा बन्द गर्ने सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२६. शिक्षकको सरुवा :

(१) सरुवा हुन चाहने स्थायी शिक्षकले तोकिए बमोजिमको निवेदन फाराम भरी नगरपालिकामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा प्रमुख शिक्षा अधिकृतले दरबन्दी रिक्त र विषय मिल्ने देखिएमा त्यस्तो शिक्षकलाई सरुवा गर्न सक्नेछ । तर त्यसरी सरुवा गर्दा निवेदक कार्यरत स्थानको वि.व्य.स.को सिफारिस तथा नगरपालिका वा गाँउपालिकाको सहमति लिई नगर शिक्षा समितिको निर्णय बमोजिम सरुवा गर्न सकिनेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि एउटै विद्यालयमा पाँच वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेको स्थायी शिक्षकलाई तोकिए बमोजिमको मापदण्डको आधारमा नगरपालिकाले आफ्नो नगरभित्रको कुनै पनि विद्यालयमा सरुवा गर्न सक्नेछ। तर दरबन्दी मिलान गर्दा वा तोकिए बमोजिमको विशेष कारणवश कुनै शिक्षकलाई कुनै विद्यालयबाट सरुवा नगरी नहुने भएमा त्यस्तो शिक्षकको एउटै विद्यालयमा पाँच वर्ष पूरा नभएको भए पनि कारण खुलाई यस दफा बमोजिम सरुवा गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(४) स्थायी नियुक्ति लिएको एक वर्ष नपुगेको शिक्षक र अनिवार्य अवकाश हुन एक वर्ष वा सोभन्दा कम अवधि बाँकी रहेको शिक्षकको सामान्यतया सरुवा गरिने छैन ।

(५) माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै विद्यालयमा विद्यार्थी संख्या कम भएमा बढी विद्यार्थी संख्या भएको विद्यालयमा कामकाज गर्ने गरी नगर शिक्षा समितिले काज सरुवा गर्न सक्नेछ ।

(६) नगरपालिका भित्र विद्यार्थी र शिक्षक अनुपातका आधारमा दरबन्दी मिलानका क्रममा समेत नगर शिक्षा समितिले शिक्षक सरुवा गर्न सक्नेछ ।

(७) प्रधानाध्यापकको व्यवस्थापनको प्रयोजनका लागी दफा १७ को उपदफा (१) बमोजिमको योग्यता पुगेका शिक्षकलाइ आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा नगर शिक्षा समितिको निर्णयवाट जुनसुकै विद्यालयमा सरुवा गर्न सकिनेछ ।

२७. करारमा शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट समिति :

(१) सामुदायिक विद्यालयमा करारमा शिक्षक तथा कर्मचारी नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्न प्रत्येक विद्यालयमा देहाय बमोजिमको एक छनोट समिति गठन गरिने छ :-

(क) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष वा निजले तोकेको सो समितिको सदस्य - अध्यक्ष

(ख) प्रमुख शिक्षा अधिकृत वा निजले तोकेको शाखा अधिकृत / स्रोत व्यक्ति - सदस्य

(ग) नगर शिक्षा शाखाबाट सुचीकृत गरिएको विषय विज्ञको सूची मध्येबाट गोला प्रथाबाट परीक्षा हुनुभन्दा बढीमा २४ घण्टा अगाडि सम्बन्धित विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र प्रधानाध्यापकको रोहवरमा खण्ड (ख) बमोजिमको अधिकृत प्रतिनिधिले छनोट गरेको विज्ञ दुई जना - सदस्य

(घ) प्रधानाध्यापक - सदस्य सचिव

(२) शिक्षक सेवा आयोगले शिक्षक छनोट गर्ने सम्बन्धमा मापदण्ड निर्धारण वा कार्यविधि जारी गरेको भए शिक्षक छनोट समितिले त्यस्तो मापदण्ड वा कार्यविधिको पालना गनुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) को खण्ड (ग) मा प्राविधिक विषयको हकमा सम्बन्धित विषयमा प्रशिक्षकको रुपमा रही २ शैक्षिक वर्षको अनुभव प्राप्त गरेको व्यक्ति विषयविज्ञको रुपमा सुचिकृत गरिनेछ साथै कक्षा ११ र १२ का विभिन्न विषयको विषयविज्ञको लागी सम्बन्धित विषयमा स्नातकोत्तर उतिर्ण गरी कम्तिमा २ वर्षको कार्यअनुभव भएको व्यक्तिलाइ विषयविज्ञको रुपमा सुचिकृत गरिनेछ र सोहि सुचीवाट गोला प्रथाद्वारा छनौट गरिनेछ ।

(४) शिक्षक छनोट समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(५) यस सम्बन्धी अन्य व्यवस्थाहरु करारमा शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट सम्बन्धी कार्यविधि निर्माण गरी सोही बमोजिम गरिनेछ ।

२८. शिक्षक नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दरबन्दीमा स्थायी शिक्षक नियुक्ति हुन नसकी तत्काल करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्नुपर्ने भएमा व्यवस्थापन समितिले शिक्षा , युवा तथा खेलकुद शाखा मार्फत शिक्षक सेवा आयोगबाट करारमा शिक्षक नियुक्तिको लागि प्रकाशित भएको सूची माग गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम माग गरेको सूची प्राप्त भए पछि सूचीमा रहेका उम्मेदवारहरु मध्येबाट योग्यता क्रमका आधारमा व्यवस्थापन समितिले बढीमा एक शैक्षिक सत्रको लागि करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम आयोगबाट प्रकाशित सूचीमा करारका लागि कुनै उम्मेदवार नरहेमा वा सूचीमा समावेश भएका उम्मेदवारले शिक्षक पदमा नियुक्त हुन निवेदन नदिएमा व्यवस्थापन समितिले शिक्षक छनोट समितिको सिफारिसमा बढीमा एक शैक्षिक सत्रको लागि योग्यता पुगेका कुनै व्यक्तिलाई करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्न सक्नेछ।एक वर्षसम्म पनि सो दरबन्दी स्थायी शिक्षक पदपूर्ति हुन नसकेमा ६ महिनासम्म म्याद थप्न सकिनेछ ।

(४) उपदफा (२) वा (३) बमोजिम करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्दा शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुखबाट दरबन्दी रित्तः रहेको व्यहोरा प्रमाणित गराएर विषय मिल्ने गरी मात्र करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्न सकिनेछ ।

(५) राहत अनुदान कोटामा करार शिक्षक छनोट सम्बन्धी व्यवस्था यसै दफामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

२९. विद्यालय तथा प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्रलाई अनुदान :

(१) नगरपालिकाले सामुदायिक विद्यालयहरुलाई देहायको आधारमा अनुदानको बाँडफाँड गर्नेछ :-

(क) विद्यालयको विद्यार्थी संख्या

(ख) विद्यालयको शिक्षक संख्या

(ग) विद्यालयको सिकाइ उपलब्धि

(घ) विद्यालयको आर्थिक अवस्था

(ङ) विद्यालयको भौगोलिक अवस्था

(२) नगरपालिकाको सहयोगमा खोलिएका प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्रलाई तोकिए बमोजिम नगरपालिकाले अनुदान दिन सक्नेछ ।

(३) विद्यालयले प्राप्त गरेको रकम जुन कामका लागि खर्च गर्न निकासा भएको हो सोही शिर्षकमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णयानुसार खर्च गर्नुपर्नेछ ।

(४) यस ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत सामुदायिक विद्यालयलाई दिँदै आएको अनुदान रकममा कटौती गरिने छैन ।तर कुनै विद्यालयले तोकिएको शैक्षिक स्तर कायम गर्न नसकेमा र विद्यालयको तह वा कक्षा घटेकोमा वा समायोजन भएकोमा त्यस्तो विद्यालयलाई दिँदै आएको अनुदान रकममा कटौती गर्न कुनै बाधा पर्ने छैन ।

३०. साझेदारीमा विद्यालय सञ्चालन गर्न सक्ने :

(१) नगरपालिकाले सामुदायिक विद्यालय, संस्थागत विद्यालय र सार्वजनिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालित विद्यालयहरु बीच साझेदारीमा विद्यालय सञ्चालन गराउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विद्यालयको व्यवस्थापन समिति गठन, काम , कर्तव्य र अधिकार साझेदारीका तरिका तथा अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३१. सामुदायिक सिकाई केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्ने :

(१) नगरपालिकाले सामुदायमा साक्षरता, सीप विकास, निरन्तर सिकाइ र पुस्तकालय व्यवस्थापन समेतको काम गर्न तोकिए बमोजिम सामुदायिक सिकाइ केन्द्र संचालन गर्न सक्नेछ ।

(२) सामुदायिक सिकाइ केन्द्र एक वडामा एउटाभन्दा बढी हुने छैन ।

(३) सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३२. निर्देशन दिन सक्ने :

(१) कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार नगर शिक्षा समिति, र विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई निर्देशन दिन सक्नेछ जसको पालना गर्नु नगर शिक्षा समिति र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

३३. अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्ने :

कुनै विद्यालयले यो ऐन, यस अन्तर्गत बनेका नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि ,मापदण्ड वा नगरपालिकाले दिएको निर्देशन विपरित काम गरेमा त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरिएको अनुमति वा स्वीकृति नगरपालिकाले रद्द गर्नेछ । तर प्रचलित कानुन बमोजिम सफाइ पेश गर्न बन्चित गरिने छैन।

३४. विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्रको रुपमा कायम गर्नुपर्ने :

(१) विद्यालयमा स्वतन्त्र र भयरहित रुपमा सिकाइ सहजीकरण गर्ने वातावरण सृजना गर्न तथा विद्यालय भित्र कुनै पनि किसिमको अवाञ्छित क्रियाकलाप हुन नदिने गरी विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३५. बालबालिकालाई शारीरिक वा मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नहुने :

(१) विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिका लाई शारिरीक वा मानसिक यातना दिन वा दुर्व्यवहार गर्न पाइने छैन ।

३६. शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचरण :

(१) शिक्षकहरु उच्च आदर्शले प्रेरित भई सिकाइ सहजीकरण कार्यमा संलग्न हुनु पर्नेछ ।

(२) शिक्षक तथा कर्मचारीहरुका लागि आचारसंहिता तोकिनेछ । तोकिएका आचारसंहिताको पालना गर्नु शिक्षक तथा कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ ।

(३) तोकिएको आचारसंहिताको पालन नगरेमा एवंम् देहायको अवस्थामा शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाइनेछ ।

(क) पदीय दायित्व पूरा नगरेमा,

(ख) विना सूचना लगातार १५ दिनभन्दा बढी समय विद्यालयमा अनुपस्थित रहेमा,

(ग) विद्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरी आएको प्रमाणित भएमा,

(घ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाय पाएमा,

(ङ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीले कार्यालय समयमा अन्यत्र अध्यापन वा काम गरेमा वा अन्य कुनै व्यावसायिक क्रियाकलाप गरेमा,

(च) शिक्षक वा कर्मचारी राजनितिक दलको कार्यकारिणी समितिको सदस्य रहेको पाइएमा,

यस खण्डको प्रयोजनका लागि कार्यकारिणी समिति भन्नाले राजनीतिक दलको विधानबमोजिम गठित केन्द्रिय स्तर, प्रदेश स्तर, जिल्ला स्तरका र नगर स्तरका कार्यकारिणी समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

३७. शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुने :

(१) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालयको प्रशासनिक व्यवस्थापन सम्बन्धी काममा बाहेक अन्य काममा लगाउन पाइने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विद्यालयको पठनपाठनमा बाधा नपुग्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना, निर्वाचन सम्बन्धी काम, प्राकृतिक प्रकोप उद्धार वा नेपाल सरकार र नगरपालिकाले तोकेको अन्य कुनै काममा खटाउन सकिनेछ ।

३८. तलब भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने :

नियमानुसार बिदा वा काज स्वीकृत गराई बसेको अवस्थामा बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थित रहेको शिक्षक वा कर्मचारीले अनुपस्थित अवधिको तलब भत्ता पाउने छैन र त्यस्तो अवधि निजको सेवामा गणना हुने छैन ।

३९. स्थायी आवासीय अनुमति लिन नहुने :

सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक वा कर्मचारीले विदेशमा स्थायी आवासिय अनुमति लिनु वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नको लागि आवेदन दिन हुँदैन ।यो दफा प्रारम्भ हुनुअघि कसैले त्यस्तो आवासीय अनुमति लिएको वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नका लागि आवेदन गरेको भए त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारीलाई भविष्यमा निजले काम गरेको सेवाका लागि अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिनेछ ।यसरी बर्खास्त हुने शिक्षकले संघीय शिक्षा ऐनमा उल्लेख भए अनुसारका सुविधा मात्र प्राप्त गर्नेछ ।

४०. कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था :

विद्यालयमा रहने कर्मचारीको दरबन्दी,नियुक्ति प्रक्रिया र कर्मचारीले पाउने सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४१. शिक्षक विद्यार्थीको अनुपात, दरबन्दी मिलान र थप शिक्षक सहायता :

शिक्षक विद्यार्थीको अनुपात दरबन्दी मिलान र थप शिक्षक सहायता तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४२. ट्युसन, कोचिङ, जस्ता विद्यालय बाहिर हुने अध्यापन सेवा संचालन सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) ट्युसन, कोचिङ, शैक्षिक परामर्श सेवा , भाषा शिक्षण कोर्स, पूर्वतयारी कक्षा लगायतका सेवा सञ्चालन गर्न नगरपालिकाबाट अनुमति लिनु पर्नेछ ।

(२) ट्युसन, कोचिङ,शैक्षिक परामर्श सेवा,भाषा शिक्षण कोर्स, पूर्वतयारी कक्षा लगायतका सेवा संचालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

महाबिन्दु नगरपालिका

४३. नियम बनाउने अधिकार :

(१) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न यस ऐनको अधीनमा रही कार्यपालिकाले देहायका विषयका अतिरिक्त आवश्यक अन्य विषयमा नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाउन सक्नेछ :

(क) विद्यार्थीलाई लाग्ने शुल्क निर्धारणक आधारहरु ।

(ख) विद्यालयको छात्रवृत्ति ।

(ग) विद्यालयलाई दिइने अनुदान ।

(घ) प्राविधिक तथा व्यावासयिक शिक्षा संचालन र व्यवस्थापन ।

(ङ) विद्यार्थी सिकाई उपलब्धिको परीक्षण तथा मूल्याङ्कन ।

(च) विद्यार्थी शिक्षक अनुपात तथा दरबन्दी मिलान ।

(छ) विद्यालय नक्साङ्कन र समायोजन ।

(ज) प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा शिक्षण सहयोग ।

(झ) माध्यमिक तहको कक्षा एघार र बाह्रमा शिक्षक व्यवस्थापन ।

(ञ) प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र व्यवस्थापन ।

(ट) विद्यालयको सह तथा अतिरिक्त कार्यकलाप र कार्यक्रम ।

(ठ) विद्यालयको सम्पत्तिको सुरक्षा ।

(ड) विद्यालयको नामकरण ।

(ढ) विद्यालयमा छात्रावास संचालन सम्बन्धी व्यवस्था ।

(ण) स्थानीय पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र सन्दर्भ सामाग्री ।

(त) विशेष तथा समावेशी शिक्षा ।

(थ) अनौपचारिक तथा निरन्तर शिक्षा ।

(द) दूर तथा खुला शिक्षा ।

(ध) नगर शिक्षा कोष ।

(न) विद्यालयको कोष ।

(प) विद्यालयको पुस्तकालय र वाचनालय ।

मध्यबिन्दु नगरपालिका

(फ) ट्युसन, कोचिङ, शैक्षिक परामर्श, भाषा शिक्षण जस्ता विद्यालय बाहिर हुने अध्यापन सेवा ।

(ब) शिक्षक तथा विद्यार्थीको आचारसंहिता ।

(भ) विद्यार्थी सल्लाह तथा निर्देशन सेवा ।

(म) शिक्षक तथा विद्यालय व्यवस्थापन तालिम ।

(य) प्रधानध्यापक नियुक्तिको लागि आवश्यक योग्यता, काम, कर्तव्य, अधिकार र सुविधा ।

(र) विद्यालयको झण्डा, चिन्ह र प्रार्थना ।

(ल) विद्यालयको परीक्षा ।

(व) स्थानीय पुस्तकालय र वाचनालय संचालन सम्बन्धी व्यवस्था ।

(श) अभिभावक शिक्षा ।

(ष) करारमा शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट ।

(स) संस्थागत विद्यालय वर्गीकरण ।

(ह) नमुना आधारभूत विद्यालय ।

(क्ष) विद्यालय लेखापरीक्षण ।

४४. बाधा अड्काउ हटाउने अधिकार :

यस ऐनको कार्यान्वयनमा बाधा अड्काउ परेमा कार्यपालिकाले आवश्यक आदेश जारी गर्नेछ ।

४५. बचाउ र लागू नहुने :

(१) यस ऐन अन्तर्गत बनेका दफामा लेखिएका कुराहरु यसै ऐन बमोजिम र यसमा नलेखिएका कुराहरु प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ ।

(२) यस ऐनमा उल्लिखित कुनै विषय संघीय कानुन वा प्रदेश कानुन सँग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म अमान्य हुनेछ ।

महाबिन्दु नगरपालिका